

Osebna in družbena dobrobit Evropejcev

Ključne ugotovitve 6. vala Evropske
družboslovne raziskave

ESS Pregled
rezultatov

št.

5

Dostop do podatkov in dokumentacije Evropske družboslovne raziskave

European Social Survey European Research Infrastructure Consortium (ESS ERIC) omogoča prost dostop do vseh svojih podatkov in dokumentacije. Dostop je možen prek spletne strani www.europeansocialsurvey.org.

Za promocijo dostopa in rabo podatkovnih baz je bila razvita posebna iniciativa, vključno z EduNet in NESSTAR, do katere je možno dostopati prek spletne strani ESS.

EduNet

ESS izobraževalno orodje EduNet je bilo vzpostavljeno za uporabo v

visokošolskemu izobraževanju. S praktičnimi primeri in vajami uporabnika vodi skozi raziskovalni proces od teoretskega problema do interpretacije statističnih rezultatov. Dostopnih je deset tematskih sklopov, ki temeljijo na podatkih ESS.

NESSTAR

NESSTAR je orodje za spletno analizo podatkov. Dokumentacija za podporo orodja NESSTAR je dostopna prek Norveškega arhiva družboslovnih podatkov - NSD (www.nesstar.com).

V Evropski družboslovni raziskavi (ESS) smo si vedno prizadevali, da bi nedvomno pomembne ekonomske kazalnike neke družbe, dopolnili tudi z javnomnenjskimi, ki temeljijo na ocenah in izkušnjah državljanov. Modul Osebna in družbena dobrobit Evropejcev iz 6. vala raziskave ESS s pomočjo pregledne dekonstrukcije splošnega koncepta dobrobiti in edinstvene možnosti mednarodnih primerjav, sledi temu cilju.

Poleg tega Evropska družboslovna raziskava omogoča podroben vpogled v različne aspekte te vse bolj pomembne teme. Z mnogoterimi vprašanji za merjenje dobrobiti, analitikom namreč omogoča, da izdelajo natančnejše predloge za ukrepe in politike na tem področju. Rad bi se zahvalil avtorjem vprašalnika in avtorjem te knjižice za odličen prispevek na tem področju.

Dr. Rory Fitzgerald
Direktor ESS ERIC

Avtorji:

Karen Jeffrey je raziskovalka v New Economics Foundation, VB .
Saamah Abdallah je višji raziskovalec na New Economics Foundation, VB.
Annie Quick je raziskovalka na New Economics Foundation, UK.
Člani projektne skupine za izdelavo vprašalnika so bili:

- Felicia Huppert, Univerza v Cambridgeu, VB
- Nic Marks in Juliet Michaelson, Nova ekonomska fundacija, VB
- Johannes Siegrist, Univerza v Dusseldorfu, Nemčija
- Carmelo Vazquez, Univerza Complutense, Španija
- Joar Vittersø, Univerza v Tromsø, Norveška

K oblikovanju modula so prispevali tudi člani osrednje koordinacijske skupine ESS: Rory Fitzgerald, Eric Harrison, Ana Villar, Sally Widdop, Brita Dorer in Diana Zavala-Rojas.

Osebna in družbena dobrobit Evropejcev:

Ključne ugotovitve 6. vala Evropske družboslovne raziskave

Karen Jeffrey, Saamah Abdallah in Annie Quick

Uvod

Velja vsesplošno prepričanje, da si je vredno prizadevati za takšno družbo, v kateri ima več ljudi na splošno boljše izkušnje življenja ali uživa večjo dobrobit (wellbeing). To pomeni, da bi politike morale zanimati, kako ustvariti pogoje, da bi se to uresničilo. Dolgo časa je veljala predpostavka, da je gospodarska rast najboljši način za zagotavljanje dobroti (npr. OECD, 2006), vendar se to stališče vedno bolj izpodbija.

Glede na to, da raziskave kažejo majhno ali zanemarljivo povezanost med gospodarsko rastjo in oceno posameznikove dobroti (razen kadar gre za zelo slabe življenjske pogoje), je potrebno bolje razumeti, kaj je tisto, kar prispeva k večji dobroti (zadovoljnemu življenju). Pri tem imajo podatki pomembno vlogo. Le s sistematičnimi in podrobnimi informacijami o izkušnjah različnih vidikov dobroti, ki so zbrane skupaj z drugimi podatki o življenju državljanov, lahko pridemo do bolj zanesljivih spoznanj, kaj zagotavlja dobrobit in kakšna politika je potrebna, da je bo čim več.

Na področju zbiranja zanesljivih podatkov o stopnji dobroti, ki jih zbirajo različne državne institucije v številnih evropskih državah, je bil dosežen velik napredek (Abdallah in Mahony,

2012). Modul o osebni in družbeni dobroti, ki je bil prvič vključen v 3. in ponovljen v 6. valu Evropske družboslovne raziskave (ESS), predstavlja pomemben prispevek v zbirko tovrstnih podatkov.

Podatki iz 6. vala raziskave ESSⁱ so bili zbrani s pomočjo enournih osebnih intervjujev v 29 evropskih državah med posamezniki, starimi 15 let ali več,ⁱⁱ pri tem je bilo skupaj opravljenih skoraj 54.600 anket. Zaradi zagotavljanja reprezentativnosti so bili anketiranci izbrani s pomočjo slučajnostnega vzorčenja s ciljem 70% vzorčne realizacije.

ⁱⁱⁱ Višjo stopnjo zanesljivosti primerjav podatkov med državami se zagotavlja tudi s kakovostnimi prevodi vprašanj^v v vse jezike sodelujočih držav in z izpolnjevanjem visokih zahtev pri mednarodno primerljivem postopku vzorčenja.

V pričujoči knjižici so predstavljeni nekateri ključni rezultati naše preliminarne analize podatkov,^v vključno z: raziskovanjem večrazsežnostne narave dobroti; razpravo o tem, kakšne so razlike glede na posamezne vrste dobroti v Evropi; raziskovanjem razmerja med dohodkom in stopnjo posameznikove dobroti.

Je dobrobit več kot le zadovoljstvo z življenjem?

Mnoge raziskave se opirajo na merjenje sreče ali zadovoljstva z življenjem z enim posamičnim vprašanjem kot enotnim kazalnikom dobrobiti (Abdallah in Mahony, 2012). Nekatere teoretske (Vittersø, et al., 2010) in empirične (Huppert & So, 2009) študije kažejo, da je dobrobit večrazsežnostni koncept in da merjenje z eno postavko (vprašanjem) morda ne bo zajelo njegove večplastnosti. Vključitev širokega nabora postavk osebne in družbene dobrobiti v 6. valu raziskave ESS omogoča temeljito raziskovanje te hipoteze.

V modulu Osebna in družbena dobrobit (glej Tabela 1) smo z uporabo teoretičnih modelov in statističnih analiz^{vi} identificirali šest ključnih dimenzij dobrobiti, ki so sestavljene iz 35 posameznih postavk.

Te dimenzije so:

- Splošna ocena zadovoljstva, ki zajema celotno oceno poteka posameznikovega življenja, vključno z občutkom zadovoljstva z življenjem in splošnim občutkom sreče.
- Čustveni vidik dobrobiti (zadovoljstva), ki vključuje vsakodnevne pozitivne občutke, kot sta sreča in uživanje življenja, ter odsotnost negativnih občutij, kot sta anksioznost in depresija.
- Učinkovito delovanje, ki vključuje naslednje občutke: avtonomija, kompetenca, angažiranost, smisel in namen, samospoštovanje, optimizem in odpornost.
- Vitalnost, ki vključuje kakovost spanja, entuziazem in občutek sposobnosti spoprijemanja z izzivi, ki jih prinaša življenje.
- Skupnostna dobrobit, ki se ukvarja z občutki življenja v skupnosti, v kateri posameznik živi, vključno z zaupanjem v soljudi, občutkom podpore članov skupnosti in izkušnjo sosedstva.

- Podpora v medsebojnih odnosih, ki se nanaša na občutek posameznika, da obstajajo ljudje, ki mu nudijo podporo, ga spoštujejo in z njimi lahko razpravlja tudi o intimnih zadevah.

Iz odgovorov na posamezna vprašanja,^{vii} ki tvorijo omenjene dimenzije (glej Tabela 1) smo izračunali indeksne točke. Tabela 2 prikazuje države in povprečno število indeksnih točk za vsako od dimenzij dobrobiti. Za lažjo prepoznavo najvišje in najnižje uvrščenih držav so rezultati označeni z barvami semaforja, kjer zelena označuje najvišjo, rdeča pa najnižjo stopnjo dobrobiti.

V tabeli 2 so države razvrščene glede na splošno oceno dobrobiti od najvišje do najnižje, pri čemer lahko opazujemo število točk tudi pri drugih dimenzijah. Vidimo lahko, da se države z najvišjo stopnjo splošne dobrobiti prav tako visoko uvrščajo tudi pri ostalih petih dimenzijah dobrobiti, na drugi strani pa se države z najnižjo splošno oceno dobrobiti uvrščajo nizko tudi pri ostalih dimenzijah. Ta vzorec sicer ni povsem enovit, največ razlik se kaže v primerjavi uvrstitev med splošno dimenzijo ter dimenzijo skupnostne dobrobiti in dimenzijo vitalnosti.

Del podatkov iz Tabele 2 je prikazan tudi v radarskih diagramih (Graf 1), ki kažejo posnetek na ravni posameznih držav. Ti posnetki ponazarjajo določena neskladja med uvrstitvijo države pri splošni oceni dobrobiti in ostalimi dimenzijami, pri čemer vzorec odstopanj po državah ni enovit. Na primer, radarski diagrami za Rusijo, Dansko in Bolgarijo razkrivajo dokaj različne vzorce. Čeprav je uvrstitev držav na podlagi splošne ocene dobrobiti (zadovoljstvo z življenjem, sreča) dokaj dober prediktor glede uvrstitve države na ostalih dimenzijah, zgornja analiza nakazuje, da nekatere od dimenzij v določenih državah ne odražajo nujno uvrstitve države tudi pri ostalih dimenzijah. V tem smislu je lahko koristno, če dobrobit obravnavamo kot večrazsežnostni koncept.

Tabela 1: Postavke vključene v modul, ki se nanašajo na različne dimenzije dobrobiti.

DIMENZIJE DOBROBITI	POSAMEZNE POSTAVKE
Splošna ocena dobrobiti	Zadovoljstvo z življenjem kot celoto
	Kako srečni ste?
Čustvena dobrobit	Občutek žalosti (kako pogosto v preteklem tednu)
	Občutek depresije (kako pogosto v preteklem tednu)
	Uživanje življenja (kako pogosto v preteklem tednu)
	Občutek veselja (kako pogosto v preteklem tednu)
	Občutek tesnobe (kako pogosto v preteklem tednu)
	Občutek miru in spokoja (kako pogosto v preteklem tednu)
Učinkovito delovanje	Svobodno odločam o svojem življenju
	Malo možnosti za izkazovanje svojih sposobnosti
	Občutek izpolnjenosti pri tem, kar delam
	Zanimanje za tisto, kar počnete
	Kar počnete, vas prevzame
	Ste navdušeni nad tem, kar počnete
	Kar počnem v življenju, je pomembno in koristno
	Občutek, da gre življenje v pravo smer
	Vedno optimističen glede svoje prihodnosti
	Obstaja veliko stvari, v katerih sem dober
	Na splošno imam o sebi zelo pozitiven občutek
	Včasih se počutim kot zguba
	Kadar gre do stvari v mojem življenju narobe, potrebujem precej časa, da pridem k sebi
	Sposobnost spopadanja z večjimi težavami
Vitalnost	Občutek, da stvari delate s težavo (kako pogosto v preteklem tednu)
	Nemiren spanec (kako pogosto v preteklem tednu)
	Se niste mogli spraviti v pogon (kako pogosto v preteklem tednu)
	Ste imeli veliko energije (kako pogosto v preteklem tednu)
Skupnostna dobrobit	Večini ljudi lahko zaupamo / treba je biti zelo previden
	Ljudje bi vas skušali izkoristiti
	Ljudje so večinoma pripravljeni pomagati drugim
	Občutek, da ljudje v vaši soseški pomagajo drug drugemu
	Čutim navezanost na ljudi v moji soseščini
Podpora v medsebojnih odnosih	S koliko ljudmi se lahko pogovarjate o osebnih in intimnih stvareh?
	Občutek, da vas ljudje, ki ste jim blizu, cenijo
	Sprejemanje pomoči in podpore
	Občutek osamljenosti (kako pogosto v preteklem tednu)

Ena od hipotez je, da je kljub razlikam, ki so prikazane v Tabeli 2, splošna ocena dobrobiti (zadovoljstvo z življenjem, sreča) dober nadomestek za oceno dobrobiti v celoti. Anketiranci pri svojem odgovoru o splošnem zadovoljstvu z življenjem povzamejo, združijo več aspektov dobrobiti v eno samo oceno. Ob predpostavki, da je vsaka dimenzija dobrobiti enakovredna, bi lahko pričakovali, da bo uvrstitev države na splošni dimenziji sledila uvrstitvi glede na povprečne ocene pri ostalih petih dimenzijah. Z izračunom razlik med dvema merama smo (v Tabeli 3) to hipotezo testirali. Vidimo lahko, da pri šestih od 29-ih vključenih držav razlika med

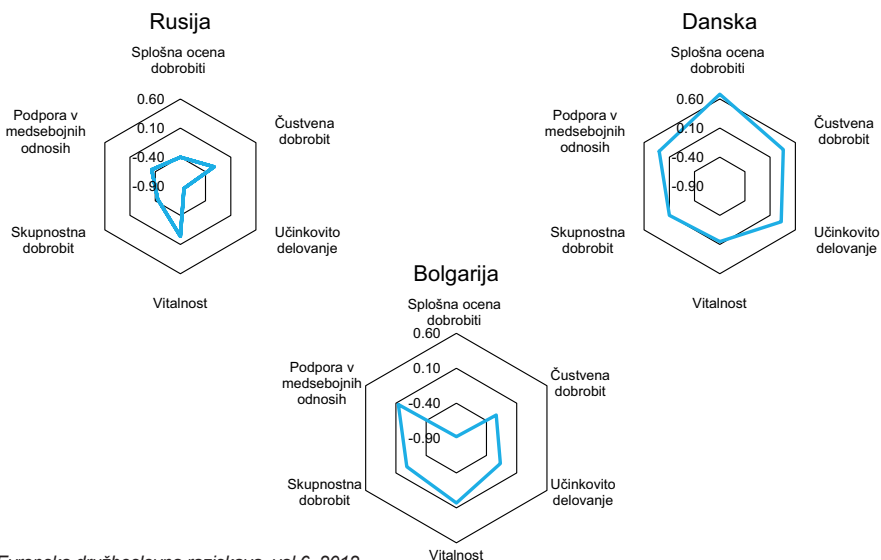
obema uvrstitvama znaša šest mest ali več, kar nakazuje na delna neskladja med obema indikatorjema.

Da bi preizkusili, ali je mogoče te razlike pojasniti z nepreverjeno domnevo, in sicer, da je vsaka od petih dimenzij dobrobiti enako pomembna (ima isto težo), smo izvedli analizo občutljivostiviii s katero smo preverili, ali bi se z uporabo specifične kombinacije uteži povprečni rezultat na ostalih dimenzijah bolj približal rezultatu splošne ocene dobrobiti. Po tem ko smo uporabili uteži, ix se je podobnost obeh vrst uvrstitev res povečala, vendar so nekatere značilne razlike ostale. Na primer, pri Irski in Švici je razlika v

Tabela 2: Povprečje stadardiziranih indeksnih točk po državah

	Splošna ocena dobrobiti	Čustvena dobrobit	Učinkovito delovanje	Skupnostna dobrobit	Podpora v medsebojnih odnosih	Vitalnost
Danska	0.68	0.36	0.32	0.10	0.30	0.05
Norveška	0.53	0.39	0.19	0.23	0.25	0.02
Švica	0.52	0.16	0.21	0.14	0.23	0.17
Islandija	0.51	0.28	0.19	0.42	0.19	0.05
Finska	0.51	0.22	0.16	-0.03	0.10	-0.06
Nizozemska	0.46	0.20	0.16	0.04	0.16	-0.04
Švedska	0.41	0.24	0.13	0.15	0.22	0.00
Izrael	0.31	0.04	0.17	0.03	0.07	0.11
Nemčija	0.31	0.18	0.18	0.08	0.24	0.10
Belgija	0.26	0.04	0.07	-0.02	0.01	-0.06
Velika Britanija	0.23	0.11	0.07	-0.02	0.05	-0.07
Španija	0.16	-0.04	-0.02	0.06	0.07	-0.14
Polska	0.11	0.00	0.10	-0.08	0.09	0.02
Slovenija	0.08	0.27	0.10	-0.01	0.08	0.06
Ciper	0.07	-0.05	0.07	-0.14	0.16	0.12
Irska	0.03	0.23	0.12	0.19	0.00	0.09
Francija	-0.01	-0.01	0.04	-0.06	0.09	0.07
Italija	-0.06	-0.16	-0.01	-0.06	-0.14	-0.06
Slovaška	-0.12	0.03	-0.14	-0.01	-0.15	0.03
Češka	-0.14	-0.01	-0.17	-0.14	-0.24	-0.03
Estonija	-0.17	-0.06	-0.01	-0.08	-0.09	0.06
Kosovo	-0.21	-0.17	0.14	0.16	-0.06	0.07
Portugalska	-0.31	-0.07	-0.09	0.01	-0.10	0.15
Litva	-0.36	-0.28	-0.17	-0.12	-0.12	-0.12
Albanija	-0.38	-0.37	0.01	-0.14	-0.10	-0.05
Rusija	-0.40	-0.23	-0.83	-0.45	-0.33	-0.04
Madžarska	-0.49	-0.30	-0.14	0.21	-0.16	-0.18
Ukrajina	-0.55	-0.23	-0.18	-0.04	-0.25	-0.04
Bolgarija	-0.88	-0.24	-0.17	-0.08	0.06	0.03

Graf 1: Primerjava povprečij standardiziranih indeksnih točk za šest dimenzij dobrobiti, na vzorcu držav

Vir: Evropska družboslovna raziskava, val 6, 2012

obeh uvrstitvah odstopala za več kot pet, pri Sloveniji pa za devet mest.

To kaže, da kljub temu da je ocena na splošni dimenziji precej dober pokazatelj celostnega vtisa dobrobiti, morda ta ne odraža seštevka vseh pomembnih razsežnosti. Da bi ugotovili, ali koncept dobrobiti v različnih državah deluje na različne načine, so potrebna nadaljnja raziskovanja; kot na primer, ali bi bilo potrebno v različnih državah uporabiti različne uteži med različnimi dimenzijami, ali pa paziti, da katera od pomembnih dimenzij pri posameznih državah ne izostane iz analize.

Razlike v zadovoljstvu z življenjem v gospodinjstvih z najvišjim in najnižim dohodkom

V zadnjih letih lahko opazimo vse več opozoril, ki se nanašajo na ekonomsko neenakost (Wilkinson in Picket, 2011; Združeni narodi, 2013; Kersley in Shaheen, 2014). Ta skrb je pomembna tudi v povezavi z

dobrobitjo. Politika ne bi smela biti usmerjena le v dvig povprečne nacionalne dobrobiti, temveč tudi v zmanjšanje razlik, neenakosti v stopnji dobrobiti (Evropska komisija, 2013). Leta 2014 je britanska vladna skupina All-Party Parliamentary Groups predlagala oblikovanje strategije za promocijo dobrobiti, zmanjšanje razlik in boj proti nizki stopnji dobrobiti (Berry, 2014). Eden od načinov za ocenjevanje neenakosti v stopnjah dobrobiti je pogled na izraženo stopnjo le-te med anketiranci v različnih dohodkovnih skupinah, na primer na razlike med tistimi, ki sodijo v 20% prebivalstva z najnižjim skupnim neto dohodkom gospodinjstva (prvi dohodkovni kvintil) in 20% prebivalstva z najvišjim skupnim neto dohodkom gospodinjstva (peti dohodkovni kvintil).

Ugotovili smo že, da je splošna ocena, kot je denimo kazalnik zadovoljstva z življenjem, čeprav nepopoln, dokaj dober pokazatelj splošne dobrobiti. Za lažjo interpretacijo smo

Tabela 3: Primerjava med standardiziranim povprečjem pri splošni oceni dobrobiti in standardiziranim povprečjem ostalih pet dimenzij dobrobiti, po državah

	Povprečna ocena ostalih 5 dimenzij	Razlika glede na uvrstitev pri oceni splošne dobrobiti		Povprečna ocena ostalih 5 dimenzij	Razlika glede na uvrstitev pri oceni splošne dobrobiti
Danska	0.23	-	Ciper	0.03	↓
Norveška	0.21	-	Irska	0.12	↓↓↓
Švica	0.18	-	Francija	0.03	↓
Islandija	0.23	↓	Italija	-0.09	↑↑
Finska	0.08	↑↑↑	Slovaška	-0.05	↑
Nizozemska	0.10	↑	Češka	-0.12	↑↑
Švedska	0.15	-	Estonija	-0.04	-
Izrael	0.08	↑	Kosovo	0.03	↓↓↓
Nemčija	0.16	↓↓	Portugalska	-0.02	↓↓
Belgija	0.01	↑↑↑	Litva	-0.16	↑↑
Velika Britanija	0.03	↑	Albanija	-0.13	-
Španija	0.01	↑↑↑	Rusija	-0.38	↑
Poljska	0.03	↑	Madžarska	-0.11	↓
Slovenija	0.10	↓↓	Ukrajina	-0.15	-
			Bolgarija	-0.08	↓↓↓

Razlika glede na mesto uvrstitve	Višje od ocene splošne dobrobiti	Nižje od ocene splošne dobrobiti
<2	-	-
2-3	↑	↓
4-5	↑↑	↓↓
>5	↑↑↑	↓↓↓

Vir: Evropska družboslovna raziskava, val 6, 2012

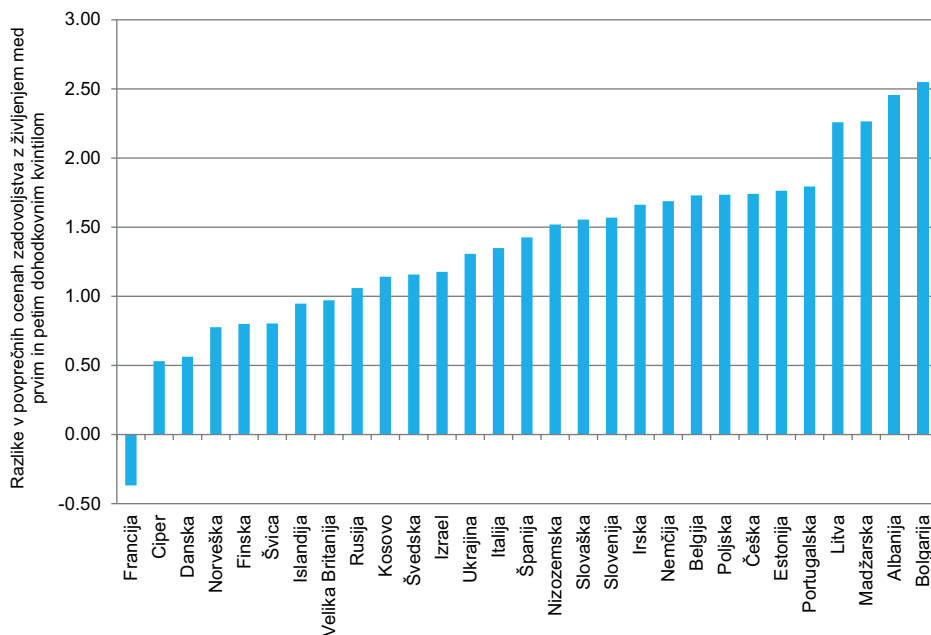
v naslednji analizi iz vprašalnika ESS uporabili vprašanje o zadovoljstvu z življenjem: »V celoti gledano, kako zadovoljni ste sedaj s svojim življenjem? Izberite ustrezno vrednost na lestvici od 0 do 10, pri čemer 0 pomeni, da ste izredno nezadovoljni, 10 pa, da ste izredno zadovoljni.« Na Grafu 2 je prikazana razlika v povprečnih ocenah zadovoljstva z življenjem med prvim in petim dohodkovnim kvintilom za vsako državo. Pričakovano, v skoraj vseh državah, je pri tistih v petem dohodkovnem kvintilu izraženo občutno višje splošno zadovoljstvo z življenjem kot pri tistih v prvem dohodkovnem kvintilu - edina izjema sta Francija in Ciper, kjer ni statistično značilnih razlik med obema skupinama. Zanimivo je, da so razlike med državami v povprečnem zadovoljstvu z življenjem med prvim in petim dohodkovnim kvintilom precejšnje. V Skandinaviji so razlike manjše

od razpona ene ocene na enajststopenjski merski lestvici, medtem ko je v večini držav jugovzhodne in srednje Evrope razlika veliko večja. Največja razlika 2,55 točke je v Bolgariji. To kaže, da stopnja dobrobiti med prvim in petim dohodkovnim kvintilom med evropskimi državami precej niha.

Analiza razmerja med skupnostno dobrobitjo in dohodkom

Da bi preverili, ali se neenakost v stopnji dobrobiti med segmenti družbe z najvišjimi in najnižjimi dohodki odraža tudi pri drugih vidikih, smo preizkusili še, ali obstaja podobno razmerje med skupnim neto dohodkom gospodinjstva in višino ocene pri skupnostni dobrobiti (izkušnja sosedstva). Dimenzijo skupnostne dobrobiti smo izbrali zato, ker so analize pokazale, da je ta najbolj specifična med vsemi ocenjevanimi dimenzijami dobrobiti.

Graf 2: Razlike v povprečnih ocenah zadovoljstva z življenjem med državljani v prvem in petem dohodkovnem kvintilu (za skupni neto dohodek gospodinjstva), po državah

Za bolj natančno analizo, ki upošteva dohodkovne decile, smo vzorec povečali tako, da smo države združili v geografske regije.^{xi} Graf 3 prikazuje standardizirane povprečne ocene skupnostne dobrobiti za vsak decil (skupni neto dohodek gospodinjstva) po regijah. Opazimo velike podobnosti v več regijah, saj ocena skupnostne dobrobiti najbolj naraste v drugemu ali tretjemu decilu, nato pa ostaja dokaj izenačena oziroma z višanjem dohodka celo nekoliko upada.

V Skandinaviji in jugovzhodni Evropi pa opazimo nekatera značilna odstopanja. V Skandinaviji skupnostna dobrobit precej enakomerno narašča skladno z dohodkom, medtem ko se v jugovzhodni Evropi njena ocena viša nekje do četrtega dohodkovnega decila, potem pa se z višanjem dohodka dokaj strmo niža. Razmerje med dohodkom in skupnostno dobrobitjo po državah ni tako

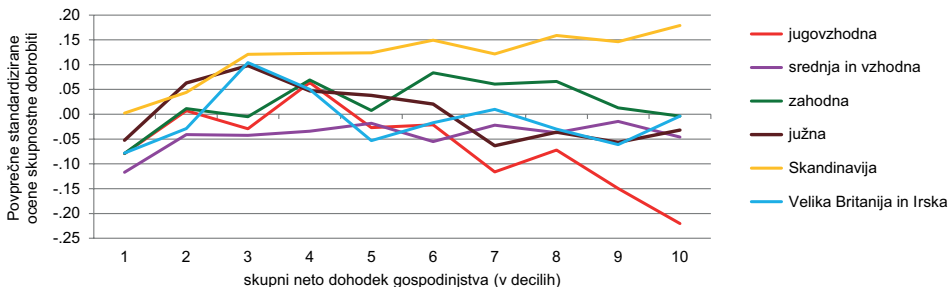
skladno kot razmerje med dohodkom in zadovoljstvom življenjem.

Zaključek

Bogastvo ESS modula o osebni in družbeni dobrobiti ter mednarodna primerljivost zbranih podatkov ponujata dragoceno priložnost za poglobitev razumevanja koncepta dobrobiti (wellbeing), kot jo zaznavamo po Evropi. Ta knjižica predstavlja samo del ključnih ugotovitev iz tega nabora podatkov, s katerimi je sicer možno izvesti še veliko več različnih analiz. Vendar pa že ti izsledki nakazujejo na smernice možnih ukrepov in politik.

Ena od ugotovitev bi lahko bila, da je dobrobit večrazsežnostni koncept. Obenem pa se zdi, da se ljudje iz različnih držav ne odzivajo enovito na vprašanja, ki merijo različne dimenzije dobrobiti. Razlike lahko razložimo s kulturnim, zgodovinskim in

Graf 3: Povprečne standardizirane ocene skupnostne dobrobiti po dohodkovnih decilih in regiji

političnim kontekstom; vendar pa imajo lahko tudi različni ukrepi vpliv na specifične dimenzije dobrobiti. Z novimi analizami bi morali dodatno poglobiti znanje o tem, kako različni dejavniki vplivajo na različne dimenzije dobrobiti.

Ugotovitev, da gospodinjstva z višjimi dohodki uživajo višjo dobrobit kot tista z nižjimi, se zdi pričakovana, očitno pa je tudi, da v Evropi obstaja precejšen razkorak v stopnji dobrobiti med gospodinjstvi z visokim in gospodinjstvi z nizkim dohodkom. Politike, ki bi želele zmanjšati stopnjo neenakosti in obenem skrbeti za povečanje splošne dobrobiti, bi se nemara morale osredotočiti na dodatno podporo gospodinjstvom v nižjih dohodkovnih skupinah.

Da bi bolje razumeli, zakaj je v nekaterih državah več neenakosti, bi bilo potrebno vložiti dodatne napore. Na podlagi dodatnih analiz bi se lahko oblikovala konkretna priporočila za ukrepe. Zanimivo bi bilo natančneje preučiti, v kolikšni meri so dohodkovne neenakosti povezane z neenakostmi v stopnji dobrobiti, glede na to, da so skandinavske države, kjer je dohodkovna neenakost običajno precej nizka, običajno tudi države z najmanj neenakostmi v stopnji dobrobiti. Glede na presenetljiv položaj Nemčije (Graf 2), ki kljub dokaj visokim povprečnim dohodkom kaže veliko

neenakost v stopnji dobrobiti med tistimi z najvišjimi in tistimi z najnižjimi dohodki, bi se posebno obravnavo zaslužila tudi analiza razmerja med dejanskim dohodkom in razlikami v stopnji dobrobiti.

Na regionalni ravni ni bilo zaslediti konsistentne povezave med skupnostno dobrobitjo in dohodkom. Ta kaže na to, da povečanje dohodka ali celo povečanje enakosti v dohodkih ni nujno učinkovit ukrep za izboljšanje vseh vidikov dobrobiti. Zanimivo bi bilo namreč raziskati, zakaj v jugovzhodni Evropi z višanjem dohodkov višina skupnostne dobrobiti upada (kot lahko vidimo na Grafu 3). Ne glede na ugotovitev, da so rezultati pri različnih dimenzijah dobrobiti na splošno dokaj skladni, je zanimiv tudi primer Madžarske, ki se uvršča dokaj visoko na dimenziji skupnostne dobrobiti, medtem ko se pri ostalih petih dimenzijah uvršča bistveno nižje (glej Tabela 2).

Nadaljnje raziskovanje o vplivu in pomenu vsake od razsežnosti dobrobiti, ki smo jo identificirali v tej knjižici, bi pomenilo nov in dragocen prispevek, ki bi lahko dal odgovor na vprašanje, zakaj pri različnih segmentih prebivalstva beležimo tako različne stopnje dobrobiti. Dodatne primerjave s podatki iz pričujočega modula (3. vala raziskave ESS) in nove analize, bi bile koristne tudi z vidika boljšega razumevanja sprememb vzorcev dobrobiti skozi čas.

Viri

Abdallah, S. & Mahony, S. (2012) Stocktaking report on subjective wellbeing. eFrame. Dostopno prek: <http://www.eframeproject.eu/fileadmin/Deliverables/Deliverable2.1.pdf> [16. januar 2015]

Bartolini, S. & Bilancini, E. (2010) "If not only GRP, what else? Using relational goods to predict the trends of subjective well-being" *International Review of Economics* 57:199-213.

Berry, C. (2014) Wellbeing in four policy areas: Report by the All-Party Parliamentary Group on Wellbeing Economics. London: New Economics Foundation.

Easterlin, R. A. (2013) 'Happiness and Economic Growth: The Evidence'. IZA Discussion Paper No.7187.

European Commission (2013) Quality of life in Europe: Subjective Wellbeing. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

European Union. (2006) Strategy for Sustainable Development [webpage]. Pridobljeno prek: http://europa.eu/legislation_summaries/environment/sustainable_development/l28117_en.htm

Huppert, F.A. & So, T. (2009) What percentage of people in Europe are flourishing and what characterises them? Briefing document for the OECD/ISQOLS meeting Measuring subjective well-being: an opportunity for NSOs? 23/24 julij 2009, Firenze, Italija.

Kersley, H. & Shaheen, F. (2014) Addressing economic inequality at root: 5 goals for a fairer UK. London: New Economics Foundation.

Layard, R. (2005). Happiness: Lessons from a New Science. New York: Penguin.

OECD (2006). Going for Growth 2006. Paris: OECD Publications

United Nations (2013) Inequality matters: Report of the World Social Situation 2013. New York: United Nations.

Vittersø, J., Søholt, Y., Helland, A., Thorsen, I. A., & Røysamb, E. (2010). "Was Hercules happy? Some answers from a functional model of human well-being" *Social Indicators Research* 95:1-18.

Wilkinson, R. G., & Pickett, K. (2011). *The spirit level*. Tantor Media, Incorporated.

Opombe

ⁱ ESS6 -2012 Verzija 2.1, 26. novembra 2014, glej: www.europeansocialsurvey.org.

ⁱⁱ Albanija, Belgija, Bolgarija, Ciper, Češka, Danska, Estonija, Finska, Francija, Nemčija, Madžarska, Islandija, Irska, Izrael, Italija, Kosovo, Litva, Nizozemska, Norveška, Poljska, Portugalska, Rusija, Slovaška, Slovenija, Španija, Švedska, Švica, Ukrajina, Velika Britanija.

ⁱⁱⁱ Dodatne metodološke informacije o Evropski družboslovni raziskavi so na voljo na spletni strani www.europeansocialsurvey.org.

^{iv} Gre za standardiziran, večinojski postopek prevajanja, ki ga določa Centralna koordinacijska skupina ESS.

^v Če ni navedeno drugače, vse analize temeljijo na celotnem vzorcu, kjer je vključenih približno 54.600 anketirancev. Za analize na ravni držav so bile uporabljene kombinirane post-stratifikacijske uteži, na mednarodni ravni pa post-stratifikacijske skupaj s populacijskimi.

^{vi} Uporabili smo analizo glavnih komponent (z Varimax rotacijo). S to tehniko ugotavljamo, kateri sklopi vprašanj v anketi se med seboj statistično najbolj povezujejo in združujejo v clustre (skupne dimenzije).

^{vii} Te ocene so bile izpeljane najprej s pomočjo izračuna standardizirane z-vrednosti (z-score) za vsako vprašanje znotraj dimenzij. Z-vrednost 0 predstavljal vrednost, ki je enaka povprečju, in z-vrednost 1 ali -1 pomenil odmik od povprečja za en standardni odklon. Nato smo izračunali povprečje z-vrednosti za vsako vprašanje v dimenziji, s čimer smo dobili enoten standardiziran rezultat za vsako dimenzijo.

^{viii} Razvrščeno s pomočjo programa Microsoft Excel.

^{ix} Ugotovili smo, da so optimalne uteži po dimenzijah: čustvena dobrobit (2.97), učinkovito delovanje (0.78), skupnostna dobrobit (0.00), podpora v medsebojnih odnosih (0.86) in vitalnost (0.00).

^x Na ravni $p=0.05$ (2-tailed), rezultati Francije so bili le malo nad tem pragom, $p = 0,054$.

^{xi} Velika Britanija vključuje Veliko Britanijo in Irsko. Skandinavija vključuje Dansko, Finsko, Norveško, Švedsko in Islandijo. Južna Evropa vključuje Ciper, Portugalsko, Španijo in Italijo. Zahodna Evropa vključuje Belgijo, Francijo, Nemčijo, Nizozemsko in Švico. Srednja in vzhodna Evropa vključuje Estonijo, Madžarsko, Poljsko, Slovaško, Slovenijo, Litvo in Češko. Jugovzhodna Evropa vključuje Bolgarijo, Albanijo in Kosovo. Izrael, Rusija in Ukrajina se pri tem združevanju ne umestijo dobro, zato so bile te države iz te analize izvzete.

O ESS

Evropska družboslovna raziskava je del Konzorcija evropske raziskovalne infrastrukture (ESS ERIC), ki omogoča prost dostop do mednarodnih podatkov javnega mnenja skozi čas.

ESS je znanstvena raziskava, ki se od leta 2001 izvaja po Evropi. V njenih podatkovnih zbirkah so podatki skoraj 350.000 opravljenih intervjujev, ki se izvajajo vsaki dve leti na novo izbranih nacionalnih vzorcih. Raziskava meri mnenja, stališča in vedenjske vzorce različnih populacij v več kot tridesetih državah.

Teme v ESS:

- zaupanje v institucije
- zanimanje za politiko
- družbene in politične vrednote
- morala in družbene vrednote
- socialni kapital
- socialna izključenost
- nacionalna, etnična in verska pripadnost
- dobrobit, zdravje in varnost
- demografija

- izobraževanje in poklic
- materialne razmere
- razmere v gospodinjstvu
- odnos do blaginje
- zaupanje v pravosodje
- odnos do staranja in starejših
- državljanstvo, vključenost in demokracija
- odnos do priseljevanja in priseljencev
- družina, delo in zadovoljstvo z življenjem
- ekonomska morala
- načrtovanje življenjske poti

Več informacij o ESS ERIC in dostopu do podatkov najdete na www.europeansocialsurvey.org

Več informacij o stopnjah dobrobiti po Evropi, je dostopnih na posebni spletni strani ESS www.esswellbeingmatters.org

Sledite ESS na Twitterju @ESS_Survey

in Facebooku @EuropeanSocialSurvey

Ta publikacija je nastala s finančno podporo 'European Union's Horizon 2020 research and innovation programme' v okviru sporazuma o financiranju št. 676166.

Prevod: Slavko Kurdija, Center za raziskovanje javnega mnenja in množičnih komunikacij, Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani, december 2017.

Izdajatelj:

European Social Survey ERIC
City, University of London
Northampton Square, London
EC1V 0HB, United Kingdom

ESS je pridobila status Konzorcija evropske raziskovalne infrastrukture Evropska družboslovna raziskava (ERIC) leta 2013. V času 7. vala je ESS ERIC vključeval 14 držav članic in dve državi opazovalki.

Države članice:

Avstrija, Belgija, Češka, Estonija, Francija, Nemčija, Irska, Litva, Nizozemska, Poljska, Portugalska, Slovenija, Švedska in Velika Britanija.

Državi opazovalki:

Norveška, Švica.

Druge sodelujoče države:

Danska, Finska, Madžarska, Izrael, Latvija, Slovaška in Španija.

Mednarodne posvetovalna telesa generalne skupščine ESS ERIC so:

Methods Advisory Board (MAB), **Scientific Advisory Board (SAB)** in Finance Committee (FINCOM).

Sedež ESS ERIC je na City, Univerza v Londonu.

direktor je Rory Fitzgerald.

Centralno koordinacijo ESS ERIC sestavljajo: GESIS - Leibniz Institute for the Social Sciences (Nemčija); Katholieke Universiteit Leuven (Belgija); NSD - Norwegian Centre for Research Data (Norveška); SCP - The Netherlands Institute for Social Research (Nizozemska); Univerzitat Pompeu Fabra (Španija); Univerza v Ljubljani (Slovenija).

V **forumu nacionalnih koordinatorjev (NC)** so nacionalni koordinatorji raziskave ESS iz vseh sodelujočih držav.

